

Redakční rada

Výkonná redaktorka a jazyková korektorka:

Mgr. Tereza Čálková

Grafická úprava a editace: Mgr. Lada Slabá

Webmaster: Ing. Zdeňka Luxová

Redaktoři vydání z karantény:

Anna Anastázie Bahenská 7.B

Eliška Copová 6.A

Jiří Macháček 8.B

Karolína Minaříková 8.A

Elenka Mejzrová 6.A

Michal Nosek 5.A

Valerie Pavlů 7.B

Michaela Vaničková 8.B

Elena Věchtová 8.A

Michal Zavoral 8.B

Kontakt

Základní škola, Liberec

Sokolovská 328, p.o.

460 14, Liberec XIII

tel.: +420 481 120 586

email: skola@zssokol.cz

Foto: Zuzana Nováková

ŠKOLÁSEK

ŠKOLNÍ ČASOPIS ZÁKLADNÍ ŠKOLY SOKOLOVSKÁ

DUBEN 2020/ROČNÍK 25

ILUSTRACE: TADEÁŠ TICHÝ, 9.A

TENTOPRÁT Z KARANTÉNY...

Ahoj všem našim čtenářům,
kterým se dostalo naše speciální vydání
školního časopisu do rukou!

V čem je speciální?

Je to poprvé (a doufáme, že i naposledy), kdy
naš časopis vznikl doslova „v polních
podmínkách“.

Ani uzavření škol a omezení pohybu nám
nezabránilo v tom, aby školní redakce spojila
síly a dala pro vás všechny dohromady nové
číslo (sláva technice).

A jaké články jsme si připravili? Drželi jsme se
opět tématu – nyní aktuálně nemoce; ale také
jsme nachystali jarní tvoření, křížovku
a mnoho dalšího! Přejeme pěkné počtení, a jak
se nyní všude říká: „JSME V TOM SPOLEČNĚ
A ZVLÁDNEME TO!“

Za celou redakci přeji všem hlavně pevné
zdraví, opatrujte se a brzy ve škole zase ahoj!

Mgr. Tereza Čálková
(šéfredaktorka)

v karanténě...

Michaela Vaničková, 8.B

Udělal jste si domácí úkoly a nevíte
co dělat? Zde je list 10 věcí, které vás
udrží zaneprázdněnými.

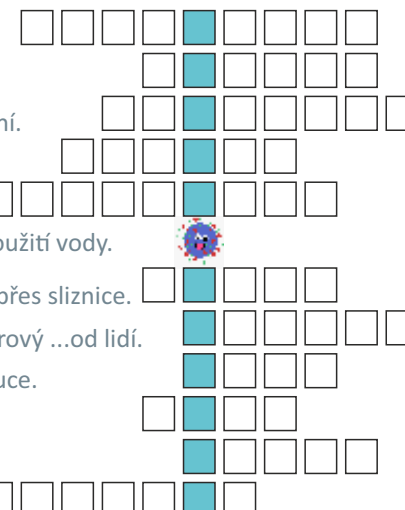
1. **přečtete si** knížku, kterou jste dlouho odkládali nebo neměli čas přečíst, pokud nemáte, co si přečíst, můžete si prohlédnout předešlá vydání našeho časopisu Školásek na školních stránkách!
2. **pusťte si** nějaký film, nebo oblíbený seriál
3. **uklidíte si** v pokoji, v uklizeném prostředí vám bude lépe
4. **vytvářejte**, malujte si, buďte kreativní!
5. **zahrajte si** vaši oblíbenou hru
6. **věnujte se** vaši rodině, zahrajte si společenské hry, užíjte si společný čas
7. **posilujte**, pracujte na vaší kondičce
8. **odpočívajte**
9. **udělejte** něco, co jste chtěli udělat už dávno, ale neměli jste na to čas
10. **zlepšujte se** v tom, co vás baví.

Obrázek: decko.ceskatelevize.cz

Michal Zavoral, 8.B

1. Držení osob nebo zvířat na izolovaném místě za účelem pozorování se nazývá ...
2. Chrání vás i ostatní před nakažením...
3. Za vycházení s rouškou se ..., bráníte šíření.
4. Ministr zdravotnictví Adam...
5. Používá se k zabití až 99% škodlivých mikroorganismů na ruce bez použití vody.
6. Když to jde, noste i ... Koronavirus se šíří přes sliznice.
7. Když to půjde, dodržujte aspoň dvoumetrový ...od lidí.
8. Když přijдете domů, nepamenejte si ... ruce.
9. Roušku si můžete koupit, nebo ...
10. Hlavně buďte v ....., nepanikařte.
11. COVID-19 dlouze...

Zajímavé odkazy

Eliška Copová a Elenka Mejzrová, 6.A

Tenhle nám přijde úplně super!
<https://decko.ceskatelevize.cz/koronavirus>

O tomhle už hodně lidí ví, ale přijde nám to taky suprový.
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/13394657013-ucitelka/>

Zde je rozhovor od YouTubera Kovyho s epidemiology a s doktory.
Velice zajímavé. Samy jsme na to koukaly a velice doporučujeme.
<https://www.youtube.com/watch?v=5rBcsZ5FHr0>

Obrázky: decko.ceskatelevize.cz

O princovi a živé vodě

pohádka

Michal Nosek, 5.A

Byl jednou jeden princ. Jako malé dítě dostal od živé vody v jezeře zlatého koníka. Nebyl sice ze zlata, ale měl zlatou barvu. Měl také kouzelné srdce.

Při jedné ze svých projížďek zahlédl plačící princeznu. Ta mu řekla, že si ji chce vzít za ženu král, který má kouzelný stroj. Král je starý a zlý a princezna ho nechce, přestože umí kouzlit. Král však splní jedno přání tomu, kdo mu navrátí mládí.

Princ se rozhodl, že dá králi živou vodu. Král se vody napil, ale nevrátila mu mládí a z krále se stal laskavý člověk. Laskavý král si uvědomil, že princezna si zaslouží někoho mladšího a její ruku dal princ.

obrázek: www.pixabay.com

Světové epidemie napříč historií

Jiří Macháček, 8.B

„Díky nemoci známe hodnotu zdraví, díky zlu hodnotu dobra, díky hladu sytost, díky únavě odpočinek.“

Tímto citátem řeckého filozofa Hérakleitose bych rád začal svůj krátký článek, a to z jediného důvodu-naprostu přesně vystihuje aktuální situaci nejen u nás, ale v celo širém světě.

Zlá nemoc se šíří po naší drahé zemi a už má na svědomí tisíce obětí. I přesto, že je situace zlá, tak se na ní najdou i pozitiva, které zcela přesně vystihuje právě krátký citát ze starého Řecka. Lidé se soustředí na to, co je podstatné, a ne na marnivosti každodenního života.

Rodiny jsou spolu a jako by se celý svět zpomalil, což je jen dobře. V tak uspěchané době je potřeba se na chvíli zastavit a pomyslet na své blízké. V těžkých chvílích se totiž vždy nejvíce ukáže, jaký vlastně člověk je. Je-li dobrý a respektuje druhé, pak se všemu zlému vyvaruje.

Ale nemusíme se bát. Panika je vlastně to nejhorší, co v této době můžeme dělat. Lidstvo už se vypořádalo s mnohými a mnohdy daleko bizarnějšími chorobami, než je nákaza koronaviru. A právě těmito epidemiemi se budeme zabývat, od starověku až po novodobé dějiny.

ATHÉNSKÝ MOR

Nenechte se zmást zavádějícím názvem. V žádném případě se nejednalo o mor, nýbrž o infekční nákazu Tyfu. Onemocnění se projevovalo hlavně nápadnou vyrážkou, která se od středu těla rozšiřovala na končetiny. Vedlejšími projevy nákazy byla například horečka nebo v opačném případě zimnice.

Onemocnění se poprvé projevilo při peloponéských válkách, kdy se věřilo, že nemoci se šíří tmou. To byla ovšem hloupost. Hlavním přenašečem tyfu byly vši, které se kvůli shlukování vojáků šířily neuvěřitelnou rychlostí. Jedním z hlavních ohnisků nákazy byly právě Athény, od čehož je odvozena přezdívka této epidemie.

pokračování...

Jiří Macháček, 8.B

ČERNÁ SMRT

Dalo by se říci, že se jednalo o jednu z nejničivějších přírodních pohrom našeho letopočtu. Morová nákaza ve 14. století by se klidně vyrovnala světové válce. Na nákazu zemřela zhruba jedna třetina populace tehdejší Evropy, a to hlavně kvůli naprosto katastrofálnímu postoji k osobní i veřejné hygieně. Pokud si představíme, že se lidé na ulicích procházeli ve spláškách, tak si jistě můžeme domyslet jaký dopad měl tento styl života na lidský organismus.

Hlavním přenašečem „černé smrti“ byly krysy. Tito hlodavci se v městech pohybovali naprosto volně a dalo by se říci, že měli přístup na více míst než lidé (včetně stok, což byl fatální problém). Epicentrem morové nákazy byl hlavně jih Evropy. Dále se pak nákaza šířila na sever. V pozdím období se mor používal i jako zbraň. Velmi nápaditými způsoby se pomocí moru dobývaly hrady i zdánlivě nedosažitelné pevnosti. Hlavním poznávacím znamením, že je člověk morem napaden byly černé skvrny. V moderní Evropě byl ovšem mor prakticky vymýcen.

PRÁVÉ NEŠTOVICE

Jednalo se o prakticky největší genocidu 20. století. I přesto, že pravé neštovice měly za svou existenci na naší zemi několik lidstvu nebezpečných rozšíření (1. v 7. století našeho letopočtu), tak pravého rozmachu se dočkaly až na přelomu 19. a 20. století. V té době se jejich pandemie rozšířila do celého světa a vyžádala si bez mála půl miliardy obětí. Jen v Česku zemřelo ve dvacátém století na tuto nemoc kolem 15. milionů lidí, a to i přes, že o povinném očkování u dětí se rozhodlo již v první polovině 20. století.

Interwiev s Radimem Pavlů

Valerie Pavlů, 7.B

Do boje s epidemií se zapojili vedle zdravotníků, policistů či vojáků i hasiči, s jedním z nich máme pro vás rozhovor.

R: Kolik lidí v dnešní situaci funguje na stanici?

R.P.: „Musí nás být minimální počet, což je 14 lidí. Je nás tolik hlavně, aby nedošlo k nakažení nebo karanténě hasičů. Zbytek ale zůstává v záloze pro případ nouzového nasazení.“

R: Jak to kvůli aktuálnímu stavu funguje?

R.P.: „Směny se nesmějí potkávat, takže když přicházíme, jdeme zadním vchodem a směna před námi předním vchodem. Než směna opustí budovu, musí vše dezinfikovat (pásky, obleky, přístroje). Nosíme roušky po celou dobu, když spolu pracujeme. Jezdíme v ochranných oblecích, rukavicích, a když se vrátíme z akce, procházíme kompletní dekontaminací nás i vozidel.“

R: Co pohyb a cvičení?

R.P.: „Stále platí fyzická příprava, samozřejmě v rouškách.“

R: Co se kvůli aktuálnímu stavu změnilo?

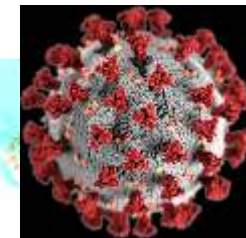
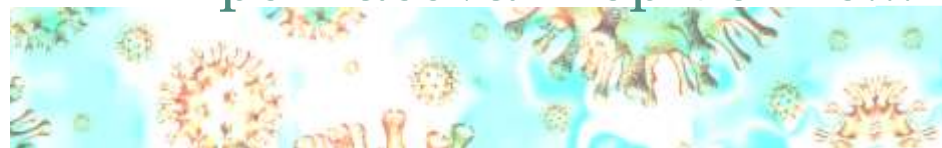
R.P.: „Celkově se snížil počet výjezdů, zejména v oblasti dopravních nehod.“

R: Jak to funguje s jídlem? (Obvykle si hasiči vaří nebo jezdí pro jídlo).

R.P.: „Veškeré jízdny pro stravu byly zakázány. Řešíme to hlavně tak, že den před směnou jeden hasič nakoupí suroviny k vaření a ten nejschopnější kuchař je pověřen vytvořit něco k stravení.“

Děkujeme nejen za rozhovor!

Filmy

Karolína Minaříková, 8.A

Nemoc je momentálně aktuální téma, a tak jsme si pro vás připravili několik filmů, kterých se toto téma velmi týká.

28 DNÍ POTÉ (28 days later)

Sci-Fi / Horor / Thriller

Aktivisté bojující za práva zvířat vtrhnou do laboratoře, která zkoumá opice. Tato zvířata jsou vypuštěna a okamžitě pokoušou a nakazí všechny v okolí. V tuto dobu se probouzí hlavní hrdina Jim z kómatu a zjišťuje, že nemocnice, stejně jako celý Londýn, je naprosto vylištěna, zbyli pouze umírající lidé.

NÁKAZA (Contagion)

Drama / Akční / Thriller / Sci-Fi

Propukla nákaza viru šířícího se vzduchem. Lékaři se rychle snaží najít lék a uklidnit celosvětovou paniku. Virus ale rychle mutuje a stejně tak rychle se šíří.

ZÁKEŘNÁ EBOLA (The Hot Zone)

Drama / Sci-Fi / Thriller

Thriller Zákeřná Ebola od Richarda Prestona popisuje propuknutí epidemie a objevení viru Ebola Reston v Americe. Příběh je vyprávěn z pohledu doktorky Nancy Jaax. Podle skutečné události =)

Zdroj: Česko-Slovenská filmová databáze

pokračování epidemie...

MALÁRIE

V tomto případě se jedná o pro nás Evropany ne příliš nebezpečnou nákazu. Jejím hlavním působištěm je jih Afriky, kde také na nemoc umírá až 90 % nakažených z celosvětového průměru. Dalšími silněji zasaženými oblastmi je Indie a Jižní Amerika. Tam ovšem úmrtnost není tak drastická. I přes snahu NATO vyhladit malárii úplně umírá ročně na onemocnění kolem 4 milionů lidí po celém světě. Podle většiny lékařských zdrojů se jedná o nejnebezpečnější exotické onemocnění. Průběh infekce je poměrně rychlý. Během několika hodin nastává zimnice a vysoké horečky. U některých se mohou projevit mokvající rány. Hlavním přenašečem je v tomto případě komár.

AIDS

Onemocnění způsobené virem HIV se v poslední době moc nemluví. I přesto se během několika mála let stal jednou z předních příček věcí, na které lidská populace vymírá. V roce 2010 se dostal až

na 4. příčku. Jedna z nejhorších pandemií tohoto onemocnění nastala v 80. letech minulého století. Ve 20. století bylo nemocí nakaženo kolem 30 milionů obyvatel většiny rozvojových zemí. V století 21. čísla ještě stoupla a do roku 2015 se nakazilo 40 milionů lidí. Onemocnění se na první pohled nějak neprojevuje, ale v těle viry likvidují jednu bílou krvinku za druhou-to zapříčiní oslabení imunitního systému.

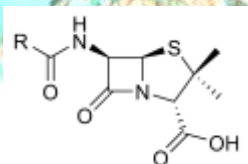
SARS, MERS A COVID-19

Jsou onemocnění způsobená koronavirem. Jejich výskyt byl zaznamenán až ve 21. století a epidemie s nimi spojené měly za důsledek smrt více než 35 tisíc lidí po celém světě. Onemocnění SARS mělo přes 1000 nakažených z čehož kolem 750 zemřelo. MERS z roku 2012 mohl za úmrtí více než 450 osob z 1800 nakažených a nový tip koronaviru má na svědomí již přes 34 000 mrtvých.

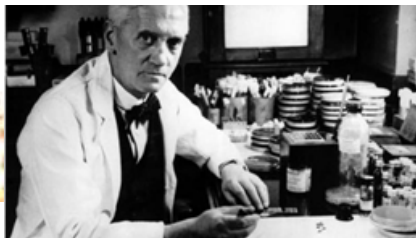
Zdroj informací:

<https://citaty.net/citaty-o-nemocich/>
<https://koronavirus.mzcr.cz/>
<https://www.cestovni-nemoci.cz/>
<https://cs.wikipedia.org/>

Alexander Fleming

Michaela Vaníčková, 8.B

Alexander Fleming byl skotský lékař, který se převážně proslavil získáním penicilinu z plísně *Penicillium notatum*.

Alexander Fleming se narodil na statku na okraji malého skotského města Darvel 6. srpna r. 1881 jako sedmé a předposlední dítě statkáře Hughha Fleminga a jeho druhé ženy Grace Mortonové.

Ve svých dvanácti letech, po dokončení školy, jeho rodina rozhodla, že nebude pracovat na statku a bude dál studovat, a proto ještě téhož roku nastoupil na akademii, kde studoval přírodní vědy. Po delších studiích ve 20 letech investoval do studia medicíny a začal se věnovat bakteriologii. Svůj vlastní první pokus se roku 1908 rozhodl udělat sám na sobě. Jednalo se o pokus Wrightovy očkovací teorie ohledně endokarditidy, na kterou v té době poukazovaly některé nejasnosti. Fleming vyslovil teorii, že účinnost je v tomto případě otázkou způsobu aplikace, což na sobě i experimentálně potvrdil. Díky tomuto objevu se během dalších let stal uznávaným doktorem. V roce 1928 Fleming objevil Penicilin,

avšak k tomuto objevu došlo z části náhodou, Fleming totiž náhodou našel na staré petriho misce plíseň usazenou na agaru. Tato plíseň vylučovala látku, která hubila mikroby kolem. Jeho přítel slavný americký mykolog Tom určil tuto plíseň jako *Penicillium Notatum*. Po dalším náročném zkoumání byl brzy penicilin úspěšně otestován na laboratorních zvířatech a únoru roku 1941 byl lék poprvé podán člověku, který umíral na septikemii. Avšak po nedostatečném podání penicilinu nakonec pacienta nevléčili. Poté byla nashromážděna zásoba léku a byl proveden další pokus na třech lidech, z nichž dva se podařilo vyléčit a třetí zemřel na jiné komplikace. Za objev penicilinu dostal Fleming celou řadu cen a 25. 10. r. 1945 dokonce získal společně s Floreyem a Chainem, Nobelovou cenu za medicínu.

Dne 11. 3. 1955 Alexander Fleming zemřel na infarkt myokardu.

zdroje:
<https://www.irozhlas.cz/node/5912525>
<https://www.google.cz>

Knížky

Karolína Minaříková, 8. A
Anna Anastázie Bahenská, 7. B

Kde můžete číst, když jsou knihovny zavřené?
Třeba na <https://protiviru.knihovny.cz>

Bílá nemoc Karel Čapek

Knih (dříve divadelní hra 1937) měla varovat před nástupem fašismu. Hlavní postavou knihy je doktor Galén, který objevil lék na nebezpečnou nemoc. Omítá léčit bohatší lidi, dokud od nich nedosáhne slibu, že nevyhlásí válku.

Mor Albert Camus

Knih je vyprávěna z pohledu lékaře Bernarda Rieux. Vypráví o vypuknutí epidemie dříve neznámého moru.

Pandemie a začalo to jako chřipka... Daniel Kalla

Tato kniha je velice aktuální.=) Hlavní postavou je lékař Noahem Haldane. Z Číny dorazí zpráva o výskytu nové chřipky, nebezpečnější než SARS, velmi rychle se šíří a je děsivě podobná španělské chřipce.

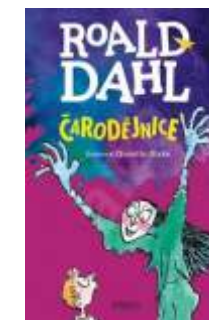
Nákaza Robin Cook

Robin Cook je autor thrillerů a detektivek, které se zabývají nemocemi, kdyby vás to toto téma zajímalo, doporučuji se podívat. Doktorka Marissa Blumenthalová je pověřena zkoumat jednotlivé případy ve Spojených státech, choroby velice podobné Ebole. Postupně narazí na stopy, že vir je možná šířen záměrně.

Pro mladší děti, které mají rády humor určitě doporučujeme Davida Walliamse a Roala Dahla.

Pro holčičky Rebelky na dobrou noc, Fimfárům, Spolkla mě knihovna, Dášenska, Dobrodružství klubu stopařů.

Čerpáno z databáze knih Kosmas

Přečti, doplň a poslechni si...

Rozdíly mezi viry a bakteriemi

Cvrčilka liberecká

LETÍ, LETÍ MALÝ PTÁČEK, VYLETĚL AŽ NAD OBLÁČEK...

První na jaře přilétají husy velké (hnízdí již koncem února), špačci obecní, skřivani polní, 1. .... .., konipasí bílí (většinou přilétají již v únoru, při mírných zimách někteří z nich u nás i zimují), poté se v březnu objevují drozdi zpěvní, 2. .... .. a čápi - nejprve čápi černí a poté čápi bílí. Na konci března a během dubna přilétají např. vlaštovky obecné, jiříčky obecné, pěnice černohlavé, slavíci obecní a 3. .... .. Objevují se i naši stěhovaví dravci - např. 4. .... .. a v dubnu 5. .... .. Mezi nejpozdější návratilce patří sedmihlásek zpěvný, rorýs obecný, ťuhák obecný, 6. .... .. a žluva hajní - ti se většinou vrací až v květnu.

1. jačka chatocholá

2. kečindub šením

3. kosráník obecný

4. tokám choopp

5. jedovčel sníle

6. klele lísen

zdroj: Česká společnost ornitologická

1. <https://temata.rozhlas.cz/cejka-chocholata-video-7970607>
2. <https://temata.rozhlas.cz/budnicek-mensi-7970661>
3. <https://temata.rozhlas.cz/rakosnik-obecnny-7970785>
4. <https://temata.rozhlas.cz/motak-pochop-7970623>
5. <https://temata.rozhlas.cz/vcelojed-lesni-7946746>
6. <https://temata.rozhlas.cz/lelek-lesni-7946643>

Když nemůžeš do přírody, tak si ji poslechni na:

Karolína Minaříková, 8. A

Rozdíl mezi virem a bakterií je občas těžké určit i pro lékaře. Některé příznaky infekce jsou ale tak typické, že je můžete určit s jistotou. Rozpoznat rozdíl mezi bakterií a virem je důležité hlavně kvůli léčbě.

BAKTERIE

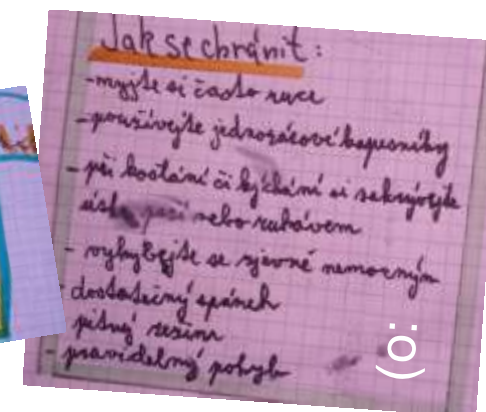
- Dokáže přežít i mimo tělo
- Je tisíckrát větší než vir, lze pozorovat pod mikroskopem
- Při léčbě se používají antibiotika
- Způsobuje například: angínu, spálu, zánět hltanu, zápal plic...
- Existuje i spousta prospěšných bakterií

Jak se nejlépe chránit?

Úplně neúčinnější je očkování, to chrání před bakteriemi i viry. Je také důležité mít dostatek tekutin a vitamínů.

VIR

- K přežití potřebuje hostitelskou buňku
- Tím, že potřebuje hostitele, nelze vir pozorovat běžným mikroskopem
- Léčí se příznaky, ne příčina (vir sám o osobě se neléčí)
- Způsobuje například: chřipku, nachlazení, žloutenku...
- Antibiotika na ně nepůsobí, naopak mohou víc ublížit

Čerpáno z: nemoc-pomoc, alpega-lékárna, next-clinics

Léčitelství a lékárenství

Michal Zavoral, 8.B

Naše předky již v době kamenné přitahovaly vůně jednotlivých rostlin. Silně vonící rostliny se vtíraly do kůže za účelem ochrany před hmyzem, nebo ku utajení před zvířaty, která člověk lovil.

Aromatické rostliny se staly základem prvních voňavek a balzamovacích směsí. Poptávka po nich živila tehdejší obchod.

Maso se tedy začalo obalovat, bylinami, což mělo za následek další objev: Ti, kteří jedli maso s bylinkami, byli zdravější a maso bylo navíc chutnější.

Vlastnosti rostlin zjišťovali naši dávní předkové především metodou pokusu a omylu. To, že některé rostliny léčí a jiné jsou jedovaté, je naučila zkušenost.

Léčitelství prošlo dlouhým vývojem, než získalo dnešní podobu. Už v pradávných dobách před mnoha tisíci lety se objevovali jedinci, kteří uměli připravit léčivé přípravky a uměli je také použít k léčení nemocí i ošetření nejrůznějších poranění a úrazů. Tito lidé postupně své znalosti a schopnosti rozvíjeli, věnovali se novým zkušenostem a jejich zájem se soustředil výhradně tímto směrem.

Později se tyto látky i syntetizují (slučují). Jedním z prvních synteticky vyrobených léků byl Aspirin. Dodnes je to nejznámější lék se širokým účinkem, který má stále své příznivce.

Postupem času vznikají nové a nové léčivé látky a chemicky se upravují k dosažení stále větší účinnosti.

Chirurgická maska byla používána již v roce 1918 ve Španělsku během španělské chřipky, která probíhala necelé dva roky. Úmrtnost na tuto pandemii byla odhadována na 3-5%.

Zdroj:
<http://luzs.cz/historie-prirodniholecitelstvi-i.html>
<http://lekarna.milosrdni.cz/strucna-historie-lekarenstvi/>

Vyrábíme...

s Elčou

Co budete potřebovat?
ponožku, rýži, provázek, mašličku, nůžky, fix

A jak dále?

1) Nasypete do ponožky rýži. Můžete si pomoci kroužkem od izolepy, která jen drží okraj ponožky, aby mohl člověk dělat sám a nepotřeboval druhé ruce a rýže nebyla všude.

2) Až bude rýže asi ve dvou třetinách, provázkem zavažte na dvou místech. První klička vytvoří tělíčko a druhá konec hlavičky.

3) Zbytek ponožky rozstříhnete v půli. Vytvoříte uši, které si klidně ještě vystříhnete do obloučku, jak se vám bude líbit. Uvažte nějakou parádní mašli kolem krku. Fixem dokreslete obličej. A JE HOTOVO!

Ježeček z ponožky

Elena Věchtová, 8.A